

Palo's bryllupsfærd

Af Knud Rasmussen

Eskimoliv i Østgrønland

Hovedpersonerne:

Palo, storfanger

Samo, bjørnejæger

Navarana, ung pige

Navarana's brødre

Knud Rasmussens håndskrevne kommentarer til det maskinskrevne oplæg:

Så hurtigt ind i handlingen som mulig, så hurtigt frem til personerne som mulig – navnlig hende. Palo sammen med børn. Den store stærke mellem små. Han laver legetøj til en dreng. Skabe sympati for Palo.

I. akt

Ved bopladsen Naja lever en lille håndfuld glade eskimoer og fejrer den dejlige grønlandske sommer i varme og sol. På en frodig græsslette mellem grønne buske af pil og birk har de opslået deres brogede sommertelte af sælskind. Telt står ved telt, og alle bopladsens mange kvinder og børn færdes mellem ildstederne, hvor fisk ligger til tørre og sæler flænses. Slædehundene samles om de kåde, livligt samtalende kvinder, der

nu og da kaster en luns kød ud til dem. Ude på sletten med de storslåede fjelde til baggrund leger børnene alle slags gamle eskimolege.

Til havs, ude i fjordens munding drives al slags fangst. Tidlig morgen ror mændene ud i deres kajakker og ligger så ude i storisen mellem vældige, krystalblinkende isflager og venter på sælernes træk. Først hen mod aften kommer de hjem, bugserende deres bytte. De dræbte sæler overgives straks til kvinderne, der flænses dem og siden laver mad.

Selv den mindste sæl, der bringes hjem, giver anledning til muntert samvær, når der uddeles rå flænsebid af maveskind og spæk til voksne og børn, og når så mørket falder på, og dagens arbejde er endt, tændes kogeblå mellem teltene, og hele bopladsen samles til madgilder, hvor man fortæller hinanden om dagens oplevelser.

Ved bopladsen lever en ung og smuk pige, Navarana. Hun bor i et stort telt sammen med sine tre brødre, som hun holder hus for. De er alle ugifte, og de holder meget af hende. Hun er deres eneste kvindelige hjælp. Hun flænses de

sæler, de fanger, koger deres mad og bereder og tørrer skindene af deres fangst og syr deres klæder. I samme telt bor også deres bedstefar, gamle Sævik, der enten fortæller historier fra gamle dage eller også synger trommesange, idet han samtidig slår på sin buldrende troldtromme.

To unge mænd, Palo og Samo, elsker Navarana. De forærer hende de lækreste kødstykker af deres fangst, eller de søger smukke skind ud, som de bringer til hendes telt. Palo er stor, stærk og godmodig, en vældig kajakroer og en meget dygtig fanger. Alle de unge piger sværmer for ham; men han bryder sig kun om Navarana. Også Samo er en dygtig fanger. Han er af alle den heldigste bjørnejæger og nyder derfor stort ry inden for sin stamme; men han er ikke stor og smuk som Palo og dertil hidsig og opfarende. Navarana er bange for ham, lige så glad hun er for Palo, og det gør Samo skinsyg.

Brødrene tager på fangst med Palo – Samo bliver hos pigen – men det lykkes ikke – så forsvinder Samo – senere kommer han igen med bedstemor – heks – hun vil hjælpe ham og siger: Hvis det går galt, så søg mig i de onde vindes kløft.

Hen på sommeren kommer den glade tid, da umådelige stimer af sild, *angmagssat*, kommer langs med kysten i sådanne mængder, at de øses op med ketchere og hældes over land i sølvglinsende sprælende dynger. Det er fyraftenens arbejde for mændene, der vader ud fra strandbredden og øser fiskene op, mens kvinderne tager imod fra land og breder fangsten ud over klipperne til tørring. Man tager denne fangst som en leg, men

også som en kappestrid, for det gælder om at få det mest mulige til vinterproviant. Palo og Samo kappes ivrigt, mens de unge piger med Navarana i spidsen ser til foran teltene og modtager fiskene. I sin iver glider Samo på glatte sten og falder i vandet under kvindernes jubel. Dyngvåd kravler han i land, og da han her løber på Palo, som også ler ham ud, bliver han helt ude af sig selv af raseri og kaster sig over den leende intetanende Palo; men Palo, der er den stærkeste, slynger ham fra sig, så han igen triller i vandet. Pigerne jubler; men Samo går nu helt fra sans og samling, griber en harpun og styrter løs på den ubevæbnede Palo. I det samme kommer Navarana's brødre ved kvindernes skrig ud af teltet og vrister det farlige våben fra den rasende mand.

»Ingen drab her ved vor boplads,« råber de. »Men lad os hellere få en god gammeldags rettergang – en holmgang med sangduel og nidviser!«

Herom bliver man enige, og Samo må bide sin hidsighed i sig og udfordre Palo.

II. akt

Nu sendes der bud til alle nabopladser, og konebådene med deres besætninger af kvinder og mange kajakmænd samles inde ved det skønne Angmagssivik, som er det sted, hvor man plejede at holde sangfest.

Folkelivet inde i den store dal skildres. I de stille aftener brænder mængder af bål mellem teltene, og ungdommen morer sig med boldspil. De gamle koner er ivrigt optagne af duellens udfald, og snakken går, mens man syr sine

*»Telt står ved telt, og alle bopladsens kvinder og børn færdes mellem ildstederne, hvor fisk ligger til tørre og sæler flænses.«
Billedet viser, hvordan scenen kom til at se ud på filmen.*

festklæder og passer kogeålene og lægger rigelige kødstykker i gryderne. Navarana går stille omkring. Helst trækker hun sig tilbage til sit telt for at være så ubemærket som mulig og tager slet ikke del i de unges glæder. Da alle de indbudte er kommet, begynder festen med ædegilder på hele uflænsede sæler. Dette er indledningen, der følges af alle eskimoiske idrætter. Der er kraftprøver, kapløb, harpunkast, opvisning af kajak-kunster og opførelser af gamle eskimoiske mimespil. Særlig »Hvalen« og »Tiggeren« gør stor lykke.

Så kommer endelig sangkampen, du-

ellen mellem de to rivaler, der synger hinanden på til mændenes og kvindernes store kor. Palo og Samo er begge ypperlige dansere og sangere. De har lavet hver sin ondskabsfulde nidvise, der skal gøre modstanderen latterlig. Palo er det hurtigste hoved og har det skarpeste vid, og hans snærtende ord bringer Samo mere og mere ud af ligevægt.

Under duellen trænger Navarana sig frem i forgrunden og følger Palo med beundring. Hendes brødre giver imidlertid agt på hende, og da de er klare over, at hun vil være let at vinde for Palo, når han går ud af trommesangen som sejr-

herre – og således vil mistes for dem selv, – beslutter de at rejse øjeblikkelig. De får Navarana trukket bort fra duellen og forklarer hende, at de straks må rejse. Hun er ikke særlig villig dertil, da hun nu for alvor er forelsket i Palo.

Duellen fortsætter. Hidsigheden stormer op i Samo – og pludselig, da han skal nikke Palo en skalle, støder han ham samtidig trommestikken i hjertekulen, så han segner om. Der opstår ved dette stor forvirring og ophidselse.

Imens dette foregår, lægger brødrene med Navarana ud fra land.

Samo er imidlertid flygtet fra mængden, og man har ladet ham søge ensomheden for at svale sin ophidselse.

Han løber afsted og søger at skjule sig mellem klippeblokke på stranden.

III. akt

Palo bæres ind i sit telt og plejes. Folk drøfter udenfor i livlige grupper det passede og genopfrisker med gestikuleren episoder under sangkampen.

Samos beksebedstemor op i en mørk kluft – laver en tupilaq. Deroppe fra opsøges de bortdragende brødre af bedstemoderen – Samo afsted, skønt bedste imod – Samo i løb til kajak.

Nede ved stranden opdager Samo de bortdragne brødre og Navarana, der endnu viser sin uvilje ved at drage bort. – Den tanke slår ned i ham, at der på denne måde måske endnu kan være en chance for ham. Ubemærket gør han sin kajak rede og følger efter brødrene, idet han stadig søger at holde sig skjult for dem. – Brødrene ror mod nord for at tage land i det store distrikt, der er rigt på både klapmyds og bjørn.

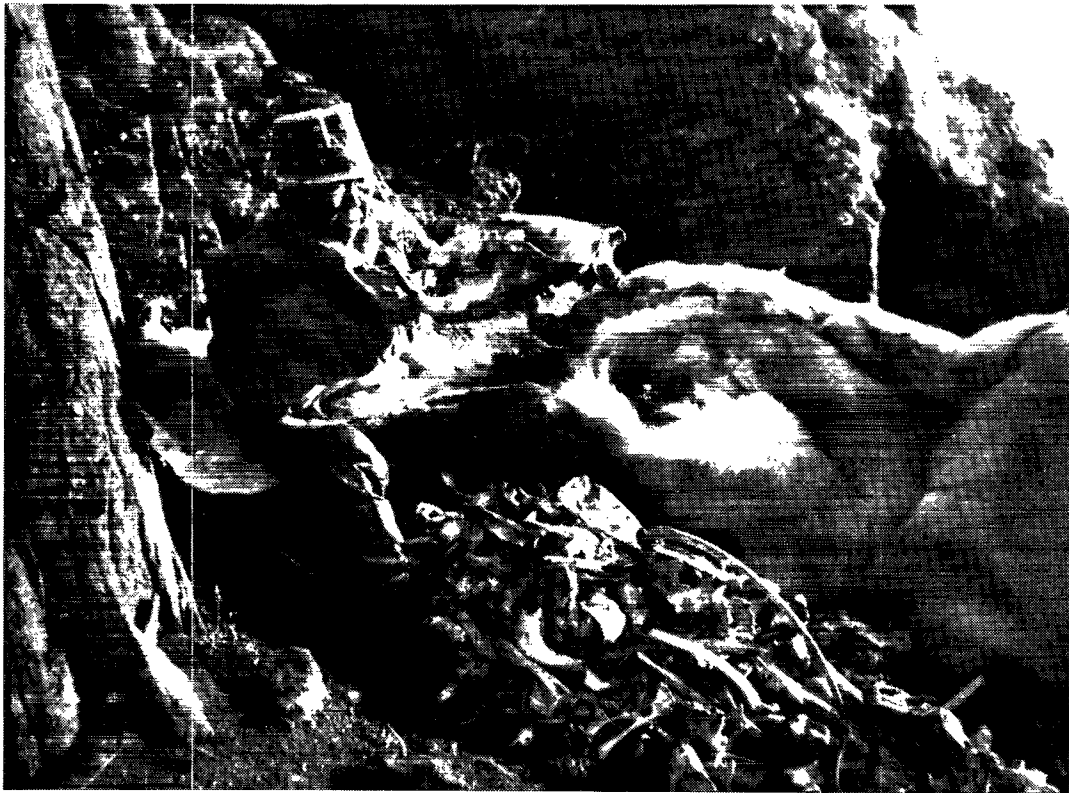
Her finder de et sted at slå sig ned. Navarana er stadig fuld af uro og ofte adspredt under sit arbejde.

Samo har ikke fulgt brødrene helt til deres nye boplads. Noget derfra har han slået sig ned og drevet jagt et par dage; men så drages han så stærkt mod Navarana, at han sætter sig ud over sine betæneligheder med hensyn til brødrene, som han ved nødigt vil af med hende. På vejen opdager han en bjørn, som han dræber med sin harpun og tager med sig på slæb.

Inde fra land opdager brødrene Samo komme. Da de opdager, hvem det er, bliver der nogen uro iblandt dem, og Navarana ryster af sindsbevægelse. – Hun er bange for Samo. Da de ser bjørnen, viser brødrenes miner, at de dog nok mener, det er en mand, der ikke kan være så helt dårlig som fangstfælle, og Navarana kan ikke helt skjule den beundring, hun trods alt nærer for den store bjørnejæger. Samo kommer til land og bliver hjulpet af mændene. Han flænses sit bytte – og forærer skindet til Navarana. De bor nu sammen og kommer godt ud af det sammen. Sangkampen nævnes ikke imellem dem. – Det er, som om den voldsomme eksplosion har givet Samo mere ro i sindet og gjort ham til en omgængelig bopladsfælle. – Også andre fangere flytter til det samme sted for vinteren.

IV. akt

(Angmagssivik) – Først næste dag er Palo langsomt vågnet til bevidsthed, og lidt efter lidt får han at vide, hvad der er foregået, og at både Navarana og Samo er forsvundne; men det tager tid, før

Samos bekesebedstemor, Kulapak, laver en tupilaq i »den onde kluft«. Denne scene er efter fotografiet at dømme blevet optaget. Men redaktionen bekendt er den ikke medtaget i den endelige version.

han kommer sig rigtig efter det voldsomme stød, han har fået. Han hiver stadig lidt efter vejret; men hen på efter-sommeren er han fuldstændig ved sine gamle kræfter igen.

Det er rygtedes, hvor Samo og brødrene er draget hen, og Palo og hans gamle far drager nu også nordpå til Kúk, en god dagsrejse fra brødrenes boplads.

Da sommeren lider mod sin ende, og man har lagt kød op for vinteren, bygges vinterhuset; men det er som om kvindernes arbejde med husbygningen mere end noget andet gør Palo adspredt og tung i sindet.

Og så en morgen, da der blæser en storm af nordvest, overrasker han pludselig sine husfæller med en livlighed, der ellers længe har været ham fjern. Den gamle Asarpana har efter gammel mands vane – som den første af alle – været ude at se på vejret, og da han kommer ind siger han:

»Det er ikke få somre, jeg i mit liv har oplevet gå over i vinteren under storme; men endnu aldrig har jeg oplevet en så voldsom nordvest som den, der blæser i dag.«

Ved disse ord lyser Palos ansigt af glæde. Han springer op fra briksen og klæder sig på i en fart. Man ved i huset,

at stormen er for voldsom til fangst, og derfor ser man med forundring på, at Palo tager sine to stormpelse frem og giver sig til at blødgøre dem. Hans gamle far ser uroligt til; men da Palo trækker den ene pels på og ruller den anden sammen for at lægge den ned i sin kajak, forstår gamle Asarpana, at nu vil Palo hente sig en kvinde, sådan som storfangerne gjorde i gamle dage, – vælgende sig et vejr, hvor ingen konebåd kan ros, og heller ingen andre kajakmænd tør lægge ud. Det var i de tider, hvor forelskede unge mænd valgte det værst mulige vejr til frierfærd, for at alle kunne se, at selv ikke et hav i oprør kunne holde dem borte fra den, som de længtes efter.

Med glæde i alle bevægelser gør Palo sin kajak klar, og da søen bryder voldsom mod kysten, må hans gamle far sætte ham ud.

Og nu ser man, hvorledes Palo kæmper sig gennem det oprørte hav, rolig og uforfærdet, idet man følger hans fart både gennem nær- og fjernbilleder. Om sider når han frem til Navaranas boplads. Ude i munden af en vig, der fører ind til bopladsen, sætter han stævnen op mod søerne og rider søerne af, mens han venter på, at der skal komme nogen ud af husene. En kvinde viser sig, og da hun får øje på manden ude i brændingen, råber hun ind gennem vinduet. Straks kommer Navaranas brødre sammen med andre mænd styrtende ud og løber ned til stranden.

Mændene hjælper Palo med at komme op, og den ældste af Navaranas brødre beder ham op til deres hus. Men da Palo nu vender sig mod sin kajak og trækker

en kajakpels frem, forstår de alle, at han kommer for at hente sig en kone, og straks i samme øjeblik skilles mændene, ganske som en fiskestime, der pludselig forskrækkes og flygter, og man ser brødrene og deres husfæller ile op til deres vinterhus. Palo ser smilende til. Han ved, at ingen vil sætte sig op mod en mand, der kommer i et vejr, hvor ingen andre tør vove sig ud, og så kommer han – uden at skynde sig – langsomt bagefter ind i Navaranas hus.

Her sidder brødrene sammenkrøbne med hovedet helt nede i skødet uden at sige et ord. Navarana har trukket sig helt op på briksen og er den eneste, der smiler ham i møde, og så bryder Palo stilheden, idet han siger:

»Man er i dag på besøg, fordi man gerne vil hente sig en ung kvinde, man holder af!«

Disse ord besvarer Navaranas ældste broder således:

»Hvis dette er dit ønske, vil det ikke være umulig at føje dig, thi hos dig vil vor søster få det godt, men du skal vide, at det er svært for os at give hende bort, for hun er vor eneste søster og den eneste, der passer vort hus.«

Navarana brister i gråd, men smiler dog gennem tårer, og Palo, som har fået det ja, han ønsker sig, rejser sig fra sin plads og løfter efter gammel eskimoisk skik Navarana op, og idet han tager hende under armen som en bylt, bærer han hende ud af huset og ned til sin kajak.

Og brødrene følger efter. Nede ved kajakken trækker Palo sin kajakpels over Navarana og surrer hende fast til sin kajak lige bag mandehullet, så at hun

kommer til at sidde med ryggen til hans ryg, – og så støder han fra land – ud i havet, hvor søerne hurtigt slår op over dem.

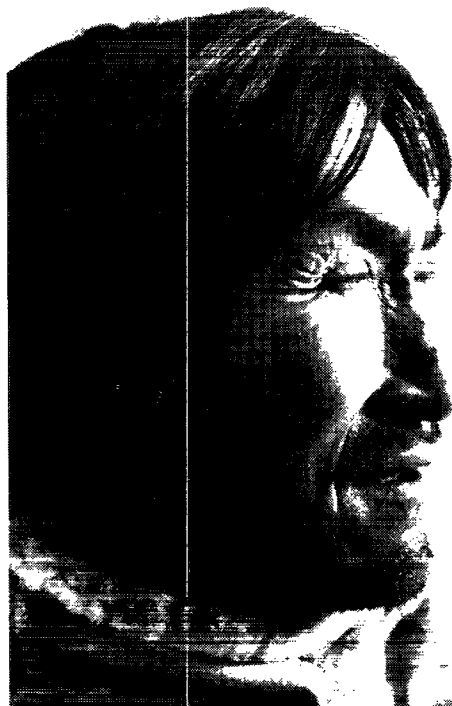
Den ældste af brødrene ryster på hovedet og siger:

»Jeg er bange for, at vi har givet vor søster bort, for at hun kan drukne i bølgerne!«

Og så går de alle bedrøvede hjem.

Under alt dette har Samo, bleg af bevægelse, holdt sig i baggrunden. Et enkelt sekund har de to rivalers øjne mødtes. Palo var forberedt på mødet – Samo ikke. Samo føler sig som lammet.

Da alle er gået ind, går han ned til sin kajak. Han spejder ud efter Palos kajak, der arbejder i den voldsomme sø. I et så-

Erik, som i filmen spiller Navaranas ældste bror Inik.

Navarana, spillet af Maren Boasen.

dant vejr har Samo aldrig før vovet sig ud; men skinsygens vanvittige magt griber ham, han sætter ud for at forfølge Palo.

Et stykke fremme opdager han Palos kajak, idet den løftes op på en bølgekam. Palo arbejder hårdt med åren for at komme frem mod søen. Byrden på kajakken gør ikke arbejdet lettere. Samo vinder efterhånden ind på ham. Man aner Navaranas skrækslagne ansigt, da hun halvt bevidstløs ser Samos kajak komme frem. Da Samo er tilstrækkelig nær, tændes hadet i hans ansigt. Han løfter sin harpun og slynger den efter Palo; men da en sø i det samme kaster kajakken tilbage, fejler han sit kast. – Han mister balancen og kæntrer. Rasende arbejder han med sin åre for at komme op, men forgæves. Han piskes hver gang ned af bølgernes fråde. Palo ser harpunen flyve (drive) forbi sig. Han ved, hvem den kommer fra – og vender sig

Navarana (Maren Boasen) i kajakpels under optagelserne med sin mand Salomon Boasen.

ikke om. Kun Navarana betragter Samos kajak med forfærdede øjne. – Vil han ikke rejse sig! Den slynges op og ned af søen, – men stadig med bunden i vejret. Den glider agterud. Palo ror og ror. Navarana falder udmattet tilbage på kajakdækket.

Men i Kúk står gamle Asarpana og spejder ængstelig efter sin søn, – da han pludselig farer sammen ved råbet: »En kajakmand! En kajakmand!«

Og se, der kommer Palo!

Vældige søer skyller uafbrudt hen over kajakken, og først, da han når ind i vigen, hvor bølgerne ikke bryder, kan

man se, at han kommer med en kvinde bag på sin kajak, og alle genkender Navarana, der med sit våde hår ned over ansigtet sidder fastsurret og smiler bopladsen i møde.

Palo bærer hende op, fulgt af de andre, muligvis ende med en fest, mens man ser Samos kajak i bølgerne.

Dette filmoplæg befinder sig som et maskinskrevet manuskript i Håndskrift Afdelingen på Det kongelige Bibliotek i København: Knud Rasmussen arkivet 5^{11e}, manuskripter, diverse mindre mss.